

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΕΙΣ ΤΟΥΣ 1592, χρόνος κατηραμένος, ἐγένετο μέ-
γάλον θανατικὸν ἀπὸ πανόκλα καὶ ἀπὸ καρμπά,
πρᾶγμα ὅπου δὲν ἐφάνη ποτὲ εἰς τὴν Κρήτην.
Ἡ συμφορὰ αὕτη γέγονε εἰς τὸ Κάστρον καὶ εἰς καμ-
πήσια χωριά. Τὰ Χανία καὶ τὸ Ρέθεμνος ἔμειναν ἄγευ-
στα τοῦ κακοῦ τούτου. Ἐκράτει ὁ θάνατος οὗτος ἀπὸ
τὲς κ' τοῦ Μαρτίου, ὅπου ἦταν τότε ἡ λαμπροφόρος
ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὰς κστ' τοῦ Μαρτίου, καὶ
ἔστρεψεν ἡ χαρὰ μας εἰς μέγα πένθος· διὸ ὁ θάνατος
ἤρχισε ἀπὸ τῆς κ' τοῦ Μαρτίου ἕως ὅλον τὸν Ἰούλιον.
Ἐποθένασι τὴν ἡμέραν διακόσιοι καὶ περισσότεροι. Ἐ-
ρίχνασι τοὺς νεκροὺς ἀψάλτους καὶ ἀτίμως ὥσπερ τοὺς
κύνας. Ἐποθένασι τότε καὶ ν' ἱερεῖς εἰς τὴν Χώραν.
Εἶχε πολὺ ἔξοδον ὁ ἀφέντης, διότι ἐτάγιζε τοὺς ἀρρώ-
στοὺς εἰς τὸ Ἀκρωτήριον. Ἐχασαν πολλοὶ εἴ τι εἶχασιν·
διότι ἔμειναν τὰ σπίτια ἔρημα, καὶ ὅποιος ἠθέλεν ἐκλε-
πτεν ἀφόβως. Ταῦτα εἰσὶ τὰ γεννήματα τῆς ἀμαρτίας.
Εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον, εἰς τοὺς 1592, ἀφ' οὗ ἔπαυσε
λιγάκι τὸ θανατικὸν ἀπὸ τὸν Ἰούλιον μῆνα, πάλιν δὲν
ἔπαυεν ὁ θάνατος καθημερινὸν εἰς τὴν χώραν, δέκα δώ-
δεκα κορμῖα τὴν ἡμέραν. Μὰ εἰς τὰ χωρία θάνατος
πολύς. Εἰς τόσον φοβούμενοι οἱ ἀφέντες μήπως καὶ ἀ-
νάψη πάλιν τὸ κακὸν ἀπὸ τὰ χωρία εἰς τὴν χώραν, ἐ-
κλείσαν τὲς πόρτες τῆς Χώρας, καὶ ἀπόξω δὲν ἔμβαι-
νε τινὰς μέσα, μήτε τινὰς νὰ ἔβγη ὄξω. Ἐγένετο τὸ
σφάλισμα τοῦτο ἀπὸ τὸν Νοέμβριον μῆνα 1592 ἕως τὲς
ιε' τοῦ Αὐγούστου 1593. Τὸν φόρον εἶχασιν ἔξω εἰς τὴν
πόρταν τοῦ Χριστοῦ τοῦ Φωτοδότη κεκλεισμένον μὲ τρά-
βες, νὰ παίρνουσιν οἱ ἄνθρωποι τῆς Χώρας τὰ φαγία,
νὰ μὴν ἐγγίξη τινὰς τῶν ἀνθρώπων ὅπου ἐστέκασιν
ἔξω. Μέγα κακὸν τοῦτο καὶ πολλὴ ντισκομοντιτὰ τῶν
ἀνθρώπων καὶ τῶν ἔξω καὶ τῶν ἔσω. Μὰ τὸν Αὐγούστον
μῆνα 1593 ἐγένετο ἡ ἐλευθερία καὶ ἠνοίγησαν αἱ πύ-
λαι τῆς πόλεως. Ὅταν ἦσαν οἱ τῆς πόλεως ἄνθρωποι

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

κεκλεισμένοι μέσα εις την Χώραν, ἐπροστάξασιν οἱ ἀ-
φέντες τὸν Νοέμβριον μῆνα, ὅτι ὅλοι εἶναι σεράδι
μέσα εις τὰ σπίτια τως, νὰ μὴ σμίγη γείτονας τὸν γεί-
τονα ὡς ἰβ' ἡμέρες, διὰ νὰ βάνουσιν ὅλοι τὰ ροῦχα
τως ἀπάνω εις τὰ δώματα νὰ ξεσπουράρουν. Διότι ἐ-
λέγασι πὼς ἐκράτει ἀκόμη τὸ θανατικόν. Καὶ τοῦτο ἐ-
γένετο τὸν Νοέμβριον μῆνα 1592 ἀπὸ τὲς κ' τοῦ μη-
νὸς τούτου. Καὶ ὅλοι κεκλεισμένοι τότε, εις τὴν ἑορτὴν
τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης δὲν ἦλθε τινάς. Μὰ τὴν ἀλή-
θειαν μεγάλη συμφορὰ. Τὸ ψυχικὸν ὅπου δίδοται κάθε
χρόνον εις τὸ μοναστήρι μέσα, τότε ἐδόθη εις τοὺς γει-
τόνους. (;) Καὶ μέγας θόρυβος εις τὸν λαὸν τὸν κεκλει-
σμένον δέκα μῆνας, ἕως ὅτου ἐδόθη ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ
ἄνοιξις τῆς Χώρας εις τὰς 15' τοῦ Αὐγούστου 1593.
Ἀκρίβεια μεγάλη εις τοὺς τεχνίτας ὅλους, διότι ὀλί-
γοι ἔμειναν, ἀκόμη καὶ εις τὰ πράγματα καὶ σηκώμα-
τα. (;) Ἐχασαν πολλοὶ εἰς τι ἄρα καὶ εἶχον, διότι τὰ
σπίτια ἔμειναν ἔρημα, πάντες ἔφευγον ἔξω εις τὰ σπή-
λαια καὶ εις τὰς ὄπας τῆς γῆς. Ἰερεῖς πολλοὶ ἀπέ-
θανον, ἰατροί, ποβολάνοι πολλοί, πλούσιοι καὶ πένητες,
εις νούμερον ἕως τριάκοντα χιλιάδες καὶ κάλλιον. Οἱ
ἄρχοντες ἔμεινον ἀθῶοι τοῦ κακοῦ τούτου, διότις ἔφυ-
γον ἀπὸ τὴν Χώραν καὶ ἐκρύπτοντο εις τὰ χωρία τως
μὲ καλὰς βιγίλες νὰ μὴ σιμῶση τινὰς ἐκεῖ ὅπου εὐ-
ρίσκοντο. Τοῦτο τὸ κακὸν ἔλαβε καὶ ἡ Κωνσταντινού-
πολις ἀπὸ καραμουσαλίδες ὅπου ἦσαν εις τὴν Κρήτην,
ὅταν ἤρχισε τὸ κακόν. Ἀπέθανον καὶ εις τὴν Πόλιν
πολλὸς λαός. Εἶχαμεν μέγαν φόβον τότε, μανθάνοντας
πὼς κάμνει ἀρμάδαν ὁ τοῦρκος νὰ πολεμήσῃ τὴν Κρή-
την τώρα ὅπου ὀλίγον λαὸν εἶχεν, ὁ ὁποῖος ἀπέθανεν
ἀπὸ τὴν πανόκλαν. Μὰ ὁ θεὸς τετύφλωκεν αὐτὸν καὶ
ἐρρύσθημεν ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ. Ταῦτα εἰσὶ τὰ γεν-
νήματα τῆς ἀμαρτίας. Ἐκ τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν ἦλθεν
ἡ συμφορὰ αὕτη ἡ λία φοβερὰ εις τὴν Κρήτην καὶ ἤρ-
χισεν ἀπὸ τὲς κ' τοῦ Μαρτίου 1592 ἕως τὸν Ἰούλιον,
ὅπου ἔκοπτε περίσση, τριακόσιοι τὴν ἡμέραν καὶ περισ-
σότεροι. Καὶ ἀπὸ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1592 ἔπαυσε λιγά-

κι από την Χώραν, καὶ εἰς τὰ χωρία ἔκοπτε περίσσα, ὅταν ἐκλείσθησαν αἱ πύλαι τῆς Χώρας, καὶ ἐκράτει ἀκόμη ὁ θάνατος καὶ μέσα καὶ ἔξω ἕως τὸν ἄλλον Ἰούλιον 1593. Καὶ τότε παντελῶς ἔπαυσεν ἡ συμφορὰ αὕτη. Καὶ εἰς τὰς 15 τοῦ Αὐγούστου 1593 ἐδόθη ἡ ἐλευθερία καὶ ἠνοίγησαν αἱ πύλαι τῆς πόλεως. Ἀλλὰ φοβηθῶμεν, ὃ χριστιανοί, καὶ παυσώμεθα τῆς κακίας ἕκαστος, ἵνα μὴ χεῖρονα τούτων πάθωμεν, ὅπερ μὴ γένοιτο, Χριστὲ βασιλεῦ, ἀλλὰ νικησάτω τὸ ἄπειρον πέλαγος τῆς φιλανθρωπίας σου τὸ πλῆθος τῶν ἡμετέρων ἀμαρτημάτων.

Μιχάλης Περάνθης (επιμ.), *«Μεγάλον θανατικόν ἀπὸ πανόκλα (1592)»*, *Ελληνικὴ Πεζογραφία – 1453 ἕως σήμερα. Τόμος Πρῶτος*, Εκδόσεις Περάνθη, Αθήνα 1967, σ. 145.